

Vallentuna
kommun

Miljöredovisning 2025

Kommunledningskontoret, Stab

Mars 2026

Diarienummer: KS 2026:091

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
2 Miljöledningssystemet.....	4
2.1 Extern revision	4
2.2 Intern revision	4
2.3 Lagefterlevnadskontroll	5
2.4 Ledningens genomgång	5
3 Klimat	6
3.1 Transport.....	7
3.2 Bygg och anläggning	10
3.3 Kommunens konsumtion.....	10
3.4 Kolinlagring	11
3.5 El och värme.....	11
4 Cirkulär ekonomi	13
4.1 Minskade avfallsmängder.....	14
4.2 Ökad återvinning.....	15
4.3 Cirkulära krav i upphandling	16
4.4 Kemikalier	16
5 Natur, landskap och vatten	17
5.1 Biologisk mångfald	18
5.2 Invasiva arter.....	18
5.3 Vattenkvalité	18
5.4 Tillgängliggöra natur- och kulturmiljöer.....	19
6 Bilaga: Nyckeltal.....	20

Sammanfattning

Under 2025 har kommunfullmäktige antagit ny policy och strategi för kommunens miljö- och klimatarbete. Policyn och strategin sätter kommunens viljeinriktning och övergripande mål för miljö- och klimatarbetet.

Arbetet med att minska utsläppen från transporter har kommit långt när det gäller kommunorganisationens transporter. Utsläppen från de egna fordonen sjunker i snabb takt och en stor del av de upphandlade transporterna sker fossilfritt. För Vallentuna som geografiskt område går omställningen till fossilfria transporter långsammare. Positivt är att andelen som är nöjda med kollektivtrafiken och gång- och cykelvägar ökar.

Arbete med att effektivisera kommunens energianvändning fortsätter kontinuerligt och fler solceller har tagits i drift och installerats. Kommunen tilldelades 2025 ROT-priset för ombyggnationen av kommunkontoret och gymnasiet, där hållbarhet genom återbruk stod i fokus. Generellt behöver kommunen förbättra styrningen av miljökrav för upphandlade bygg- och anläggningsarbeten, där krav idag ställs i varierande utsträckning.

Både skolmältidens klimatpåverkan och mängden matsvinn ligger lägre än det nationella genomsnittet. Kommunen har ett aktivt arbete med cirkulära möbelflöden vilket leder till minskade utsläpp från konsumtion.

Insamlat restavfall minskar i Vallentuna, vilket tyder på en förbättrad sopsortering bland invånare och företag. Andelen avfall som samlas in för materialåtervinning ligger dock fortsatt långt under målet för 2032.

I Stockholmregionen pågår en kontinuerlig förlust av biologisk mångfald på grund av bland annat exploatering och fragmentisering av naturområden. Kommunens arbete med grön infrastruktur är viktigt för att minimera förluster vid exploatering och stärka den biologiska mångfalden på andra områden.

En naturvärdesinventering genomfördes på kommunens mark under 2025 och visade på flera områden med höga naturvärden och en stor restaureringspotential. Kommunen har under året restaurerat flera betesmarker vilket stärker den biologiska mångfalden. En stor del av kommunens parkmark sköts med metoder som gynnar biologisk mångfald. Det pågår även ett aktivt arbete för att förbättra vattenkvaliteten i Vallentunas sjöar och vattendrag.

För att tillgängliggöra Vallentunas friluftsliv pågår platsutveckling av bland annat Arkils Tingstad och Gustavs udde. Kommunen arbetar även med att förändra Roslagsledens sträckning och ta fram gröna entréer som välkomnar människor ut i friluftslivet.

1 Inledning

Kommunens miljöarbete är certifierat enligt miljöledningssystemet ISO 14001. Arbetet utgår från kommunens miljö- och klimatstrategi och det kommungemensamma målet om hållbar tillväxt. Miljöredovisningen är en del av kommunens miljöledningssystem. Redovisningen följer upp målsättningarna i [miljö- och klimatstrategin](#) och kommunens systematiska miljöarbete.

Redovisningen är indelad i fyra delar. Det inledande kapitlet, *miljöledningssystemet*, redovisar hur kommunens miljöarbete har bedrivits och utvecklats under året. Efter det följer tre delar som följer upp den nyantagna miljö- och klimatstrategins tre målområden. För målområdena finns även en kort regional utblick¹ eftersom utvecklingen i Stockholmsregionen har stor påverkan på Vallentuna.

Miljö- och klimatstrategin antogs i december 2025, vilket innebär att kommunens verksamheter inte har arbetat mot de nya målen under 2025. Miljöredovisningen utgår ändå från de nya målsättningarna för att kunna beskriva ett startläge, vilket underlättar kommande års miljöredovisningar. Miljö- och klimatstrategins mål är dessutom i stor utsträckning i linje med tidigare beslutade miljömål och inriktningar, vilket gör det möjligt att följa upp kommunens insatser under året även utifrån de nyantagna målen.

I redovisningen används "Vallentuna" alternativt "Vallentuna kommun" för att beskriva kommunens geografiska område. "Kommunen" används som begrepp för kommunorganisationen.

2 Miljöledningssystemet

Kommunen har ett miljöledningssystem som är certifierat enligt ISO 14001. Grunden i miljöledningssystemet är att arbeta för ständiga förbättringar av kommunens miljöarbete. I miljöledningssystemet ingår flera processer som revision, ledningens genomgång, lagefterlevnad och arbete med mål och uppföljning. Miljöredovisningen är en del av miljöledningssystemet.

Under 2025 så har ett stort fokus i miljöledningsarbetet varit att ta fram nya styrdokument. En ny miljöpolicy antogs av kommunfullmäktige i april. Miljöpolicyen är kortfattad och beskriver en viljeinriktning och gemensamt förhållningssätt för kommunens miljö- och klimatarbete. Den nya miljö- och klimatstrategin antogs av kommunfullmäktige i december 2025. Syftet med strategin är att sätta övergripande mål och inriktning för kommunens miljö- och klimatarbete. Under året så har även ett förslag till en ny klimat- och energiplan tagits fram.

Under 2026 så kommer implementering av miljö- och klimatstrategin att vara prioriterat för miljöledningsarbetet.

2.1 Extern revision

Den externa revisionen granskade 12 verksamheter samt kommunens övergripande miljöarbete. Resultatet var överlag gott med flera positiva iakttagelser. Kommunen fick två mindre avvikelser, gällande bristande rutiner för kemikalieförteckning och hantering av farligt avfall. Dessa har hanterats under hösten genom nya rutiner. Fortsatt arbete behövs för att sprida kunskap om hantering av kemikalier och farligt avfall inom hela organisationen. Revisionen gav även som ett

¹ Den regionala utblicken baseras främst på [Länsstyrelsens fördjupade utvärdering av miljömålen i länet](#).

övergripande förbättringsförslag att aktiviteter för att nå miljömålen behöver finnas på enhetsnivå, något som saknades hos flera av de granskade verksamheterna.

2.2 Intern revision

Den interna revisionen fokuserade på ISO 14001 kraven om ledarskap, organisation, ledningens genomgång och intern revision. Flera av internrevisionens förbättringsförslag ligger i linje med den externa revisionen, som att ta fram stöd för lagstyrda uppgifter och utveckla verksamhetsplaneringsarbetet med förslag på aktiviteter. Revisionen kom även fram till att den interna revisionen bör utvecklas till att vara mer verksamhetsnära för att tydligare bidra till verksamhetsutveckling.

2.3 Lagefterlevnadskontroll

Uppföljningen av lagefterlevnad visade på två avvikelser.

- Kommunen behöver utveckla sin egenkontroll enligt miljöbalken och särskilt förtydliga ansvarsfördelningen. Arbete med det har pågått under hösten.
- I kommunstyrelsens verksamhetsberättelse för 2024 angavs att 66 % av kommunens verksamheter har tillgång till källsortering om minst sex fraktioner. Utifrån det nyckeltalet är det troligt att alla verksamheter inte hanterar sitt avfall korrekt enligt avfallsförordningen. Under hösten genomfördes en närmare inventering av verksamheternas möjlighet till källsortering. Inventeringen ledde till att nyckeltalet ökade något. Fler åtgärder krävs för att säkerställa att verksamheterna kan hantera sitt avfall lagenligt.

2.4 Ledningens genomgång

Ledningens genomgång genomförs två gånger om året med förvaltningarnas ledningsgrupper och kommunledningsgruppen. Under ledningens genomgång 2025 fastställdes kommunens miljöaspekter, risker och möjligheter med externa och interna förändringar analyserades, internt revisionsprogram beslutades och avvikelshantering följdes upp.

3 Klimat

Mål från miljö- och klimatstrategin

Vallentuna kommun bidrar till Sveriges klimatmål med sikte mot noll nettoutsläpp av växthusgaser 2045. Kommunen stöttar näringslivets omställning och underlättar för invånarna att leva klimatvänligt. Kommunen går före genom att sänka utsläppen från sin verksamhet och konsumtion.

Delmål

Kommunen ska bidra till det nationella etappmålet om att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, förutom inrikesflyg, ska minska med 70 procent till 2030 jämfört med 2010.

Kommunen ska bidra till bygg- och anläggningsbranschens mål om halverade växthusgasutsläpp till 2030 jämfört med 2015.

Utsläppen från kommunens konsumtion ska minska.

Netto koldioxidupptaget från skog och mark i Vallentuna kommun ska öka.

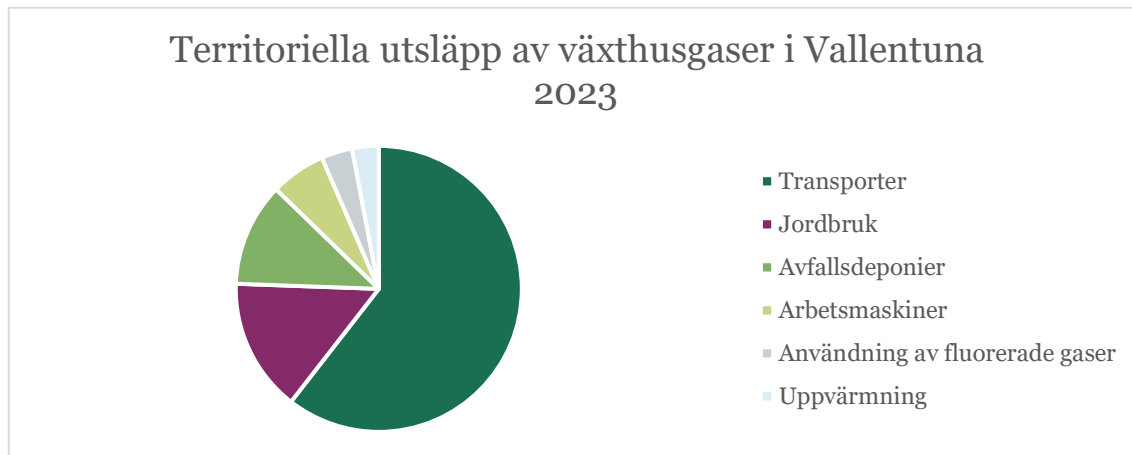
Regional utblick

Utsläppen i Stockholms län har halverats jämfört med 1990, främst på grund av utfasning av fossil uppvärmning. Transporter står för mer än hälften av de territoriella utsläppen, följt av el- och fjärrvärmeproduktion som står för en knapp femtedel, mestadels på grund av förbränning av plast. Efter att utsläppen från transporter sjönk med en tredjedel mellan 2010 och 2023 så har utsläppen de senaste åren ökat. På nationell nivå ökade utsläppen från transporter med 22 procent 2024 jämfört med 2023, och det är troligt att ökningen är liknande i Stockholm. Viktiga regionala insatser är utbyggnad av infrastruktur för fossilfria bränslen och laddning som kan stödja omställningen av fordonsflottan, samt insatser för att främja en ökad transporteffektivitet.

Stockholms län är ekonomiskt välmående och växande, vilket leder till högre utsläpp från länets konsumtion. Det är en följd av hög ekonomisk aktivitet, med utveckling av företag och behov av bostäder och infrastruktur. Länets utmaning är att kombinera en god tillväxt med att begränsa klimatutsläppen.

3.1 Transport

Majoriteten av de territoriella växthusgasutsläppen i Vallentuna kommun kommer ifrån vägtransporter. Under 2023, det senaste året med tillgänglig lokal statistik, stod transporter för 61 % av utsläppen (figur 1). Med tanke på att utsläppen för transporter har ökat på nationell nivå efter 2023 är andelen troligen större idag.

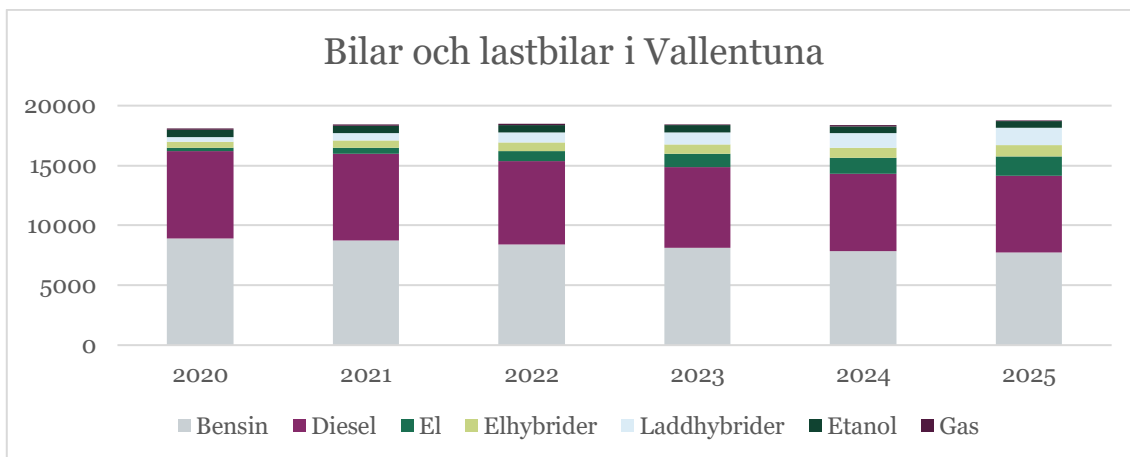
Figur 1: Territoriella utsläpp av växthusgaser i Vallentuna kommun. På grund av eftersläpning på statistiken är 2023 det senaste året med tillgänglig lokal statistik. Kategorierna i diagrammet står för 99% av utsläppen.

Omställningen av fordonsflottan i Vallentuna pågår i en stadig men något långsam takt (se figur 2 och figur 3). Från 2022 och framåt så har laddbara bilar varit i majoritet bland nyregistrerade bilar. Ökningstakten har dock stannat av de senaste åren. Även om de flesta nya bilar i kommunen är laddbara, så kommer bensin- och dieselfordon fortfarande vara i klar majoritet till 2030. Den långsamma omställningen innebär att ökad transporteffektivitet behövs för att kunna bidra till det nationella etappmålet för transporter.

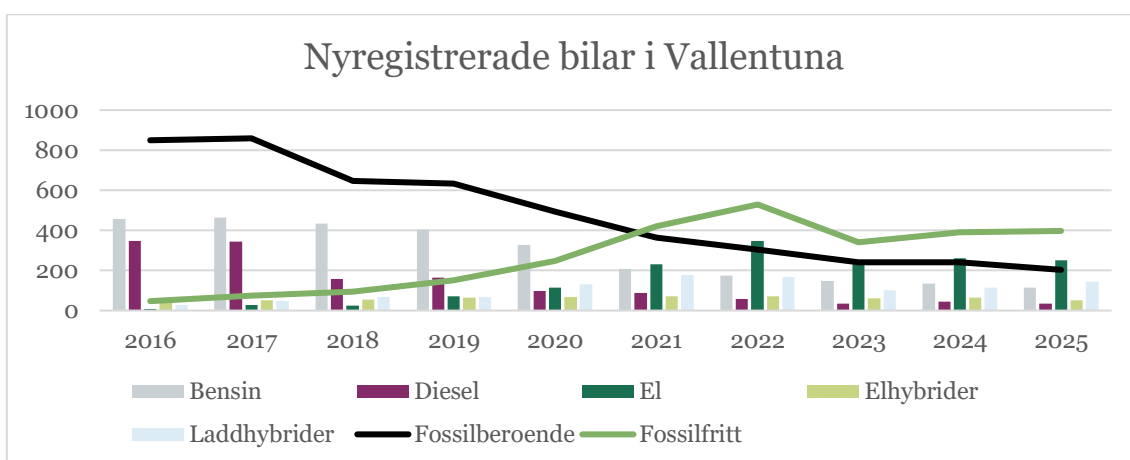
Inom kommunens egen fordonsflotta så går omställningen snabbare. Koldioxidutsläppen per körd kilometer närapå halverades 2025 jämfört med 2024 och har minskat med två tredjedelar jämfört med 2022 (se figur 4). De minskade utsläppen beror på att kommunen kör mer med el och HVO100 (biobaserad diesel) istället för fossila bränslen. 83 % av de körda kilometerna med kommunens fordon 2025 var fossilfria.

Även kommunens upphandlade transporter är till stor del fossilfria. Under de senaste två åren har kommunen ställt krav på 100% fossilfria transporter i de egna transportintensiva avtal som upphandlats. Flera äldre avtal som saknar krav på fossilfria transporter går ut under 2026.

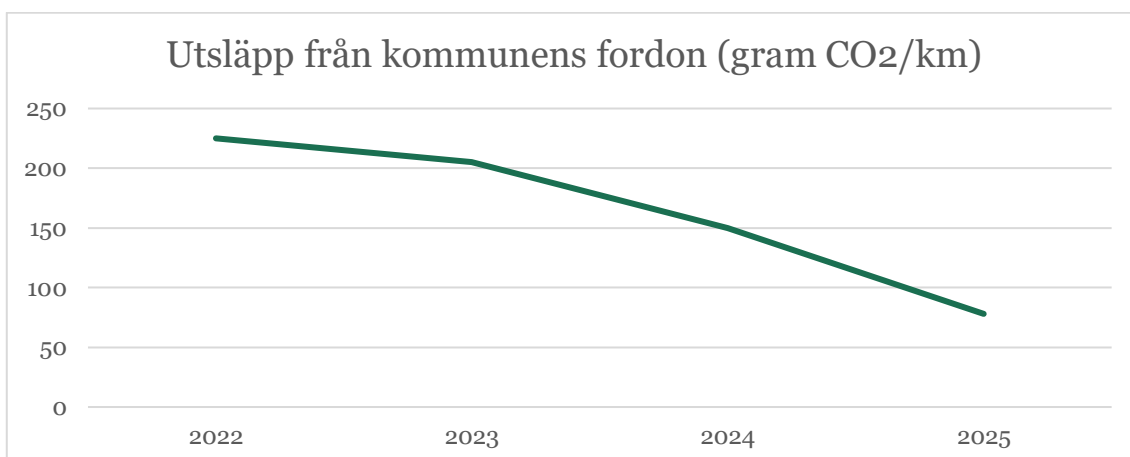
En förutsättning för omställningen av transportsektorn är infrastruktur för laddning och fossilfri tankning. I kommunen finns det nu tre tankställen som erbjuder HVO100 och knappt 60 publika laddpunkter. Figur 5 visar fördelningen av fossilfri tankning och laddstationer i Vallentuna. Under 2025 tillkom möjligheten till publik snabbladdning för tunga fordon i kommunen när Veidekke installerade två publika laddpunkter vid sin anläggning i Gillinge. Det är ont om snabbladdning av lätta elfordon i Vallentuna, vilket försvårar omställningen till elfordon både för kommunala verksamheter och företag som är verksamma inom kommunen. Brist på tillgänglig effekt är också ett hinder i vissa områden för företag som vill elektrifiera sin verksamhet.

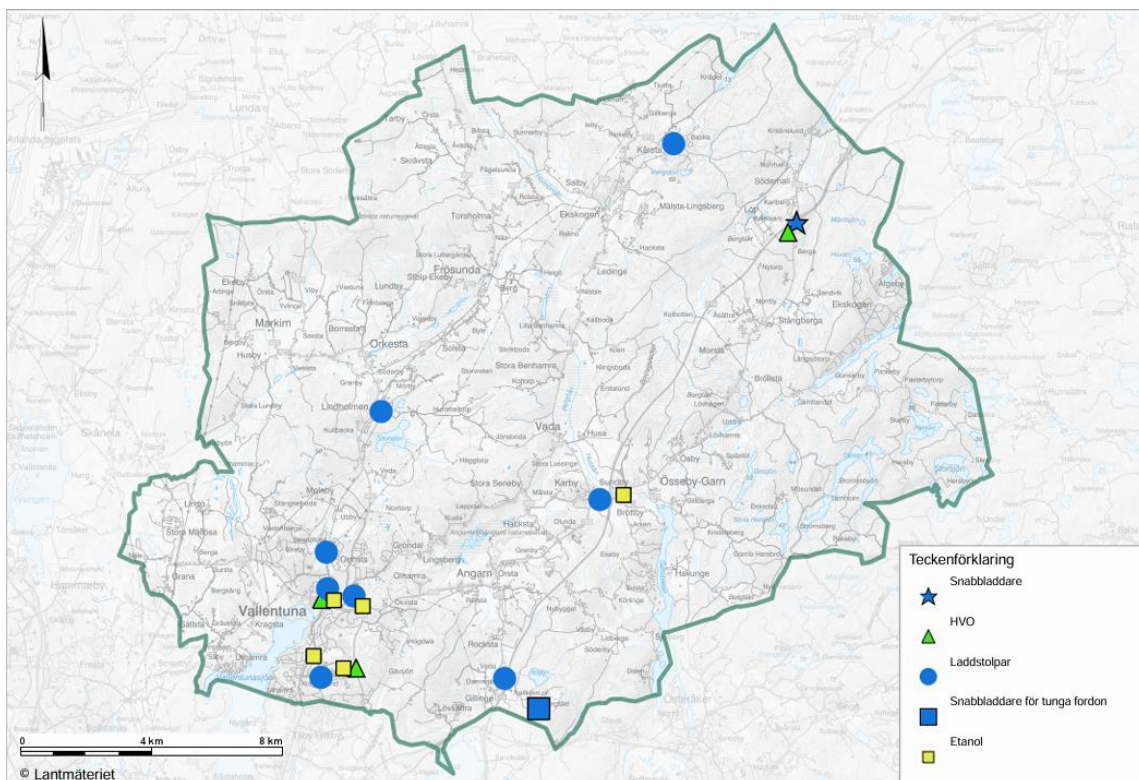
Figur 2: Bilar och lastbilar i Vallentuna. Trenden pekar mot ungefär en tredjedel laddbara bilar till 2030.

Figur 3: Nyregistrerade bilar i Vallentuna, 2016–2025.

Figur 4: Utsläpp från kommunens fordon.

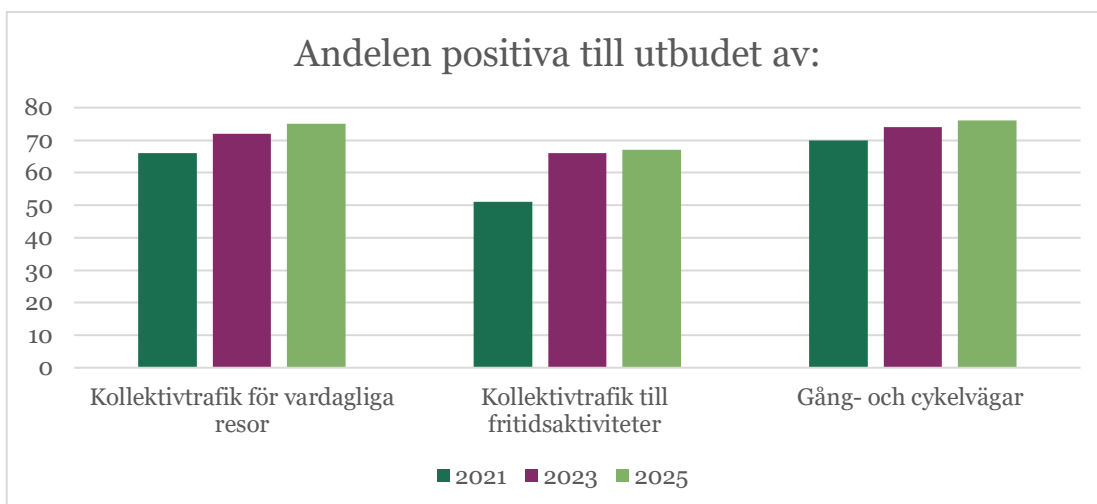
Figur 5: Karta över möjlighet till laddning och fossilfri tankning i Vallentuna. Blå markeringar är platser med laddstationer. Vid en laddstation finns i regel flera laddpunkter. Blå stjärna är snabbladdning för personbil, blå fyrkant är snabbladdning för tunga fordon. Grön triangel är HVO100. Gul fyrkant är etanol.

Kommunens arbete med att förbättra förutsättningarna för gång- och cykeltrafik har fortsatt med fokus på ökad trafiksäkerhet. Tre av fyra kommuninvånare är nöjda med tillgången till gång- och cykelvägar och trenden är svagt positiv. Andelen positiva är dock något lägre än för jämförbara kommuner. Det finns även en svagt positiv trend gällande skötsel, snöröjning och säkerhet på gång- och cykelvägar, men trenderna är inom felmarginalen. Statistik för cykeltrafik längs Stockholmsvägen visar på stora säsongsvariationer i cyklandet, där 70 % av cykelresorna sker under sommarhalvåret.

Enligt regionens resvaneundersökning från 2024 sker 63 % av Vallentunabornas resor med bil, 26 % med kollektivtrafik och 11 % med gång eller cykel. Kollektivtrafiken används främst för resor ut från Vallentuna. För resor som börjar och slutar i Vallentuna så sker 70 % med bil och 23 % med gång eller cykel.

Under året har ett flertal förstudier, projekteringar och utredningar för att förbättra gång- och cykelnätet pågått, exempelvis riktat mot säkra skolvägar och förbättrad koppling till kollektivtrafiken. Längs Lindholmsvägen har gång- och cykelpassager hastighetssäkrats. Vid Centralvägen har gångbanan breddats och ett gångfartsområde anlagts, vilket ökar trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.

Möjligheten att använda kollektivtrafik har ökat under året. Roslagsbanan har fått en ökad turtäthet med fler långa tåg. Det har även skett flera förändringar i busstrafiken som gett en bättre tillgång till kollektivtrafik. Andelen Vallentunabor som anser att möjligheterna att använda sig av kollektivtrafik är bra, både för vardagsresor och fritidsaktiviteter, har en ökande trend sedan 2021 (figur 6). Jämfört med liknande kommuner ligger Vallentuna något över genomsnittet.

Figur 6: Åsikter om kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar (SCB medborgarenkäten). Frågan om kollektivtrafik är formulerad ”möjligheterna att använda kollektivtrafik (...) är bra”.

3.2 Bygg och anläggning

Det nya kommunkontoret och renoveringen av Vallentuna gymnasium stod visserligen klart redan 2024, men att det tilldelades ROT priset under 2025 förtjänar en plats i den här miljöredovisningen. I motiveringen nämns bland mycket annat projektets fokus på återbruk. Genom ett medvetet arbete med en inköpstrappa där befintliga artiklar i första hand användes, och vid behov rekonditionerades, återbrukades 3000 artiklar utan att försämra projektets kvalitet. Knappt 200 ton koldioxidekvivalenter och 8,5 miljoner kronor bedöms ha sparats in tack vare det. Att kontoret byggdes i befintliga lokaler har också gett stora utsläppsminskningar jämfört med att uppföra en ny byggnad, även om ingen uppföljning har gjorts på hur stor effekten blev.

I kommunens upphandlade bygg- och anläggningsarbeten ställs miljökrav i varierande utsträckning. Generellt är kraven betydligt lägre jämfört med transportupphandlingar, med flera gällande avtal som bara ställer krav på allmänt miljöledningsarbete. Att kraven varierar även mellan liknande projekt visar på att styrningen av miljökrav i kommunens bygg- och anläggningsupphandlingar behöver stärkas.

3.3 Kommunens konsumtion

Skolmältidens klimatpåverkan under 2025 var 1,8 kilo koldioxidekvivalenter per kilo inköpta livsmedel, vilket är samma nivå som de två senaste åren och lägre än genomsnittet för andra kommuner, som är 2,0 kilo koldioxidekvivalenter per kilo inköpta livsmedel.

Under året har basmenyn justerats med fler kycklingrätter och maträtter enligt 50/50-metoden, där halva portionen är kött och halva vegetabilier i syfte att möjliggöra minskade klimatutsläpp. Kött, främst nötkött, samt mejeriprodukter och matfetter ger störst klimatpåverkan. Mängden nötkött har minskat något, medan mejeriprodukter fortfarande har stor inköpsvolym. Matgästerna väljer oftare köttätter än vegetariska alternativ. Livsmedel med ursprung Sverige prioriteras vid inköp, exempelvis mejeriprodukter, kött från nöt, gris och kyckling, samt ägg, baljväxter, rotfrukter, äpplen, bär och spannmålsprodukter.

Arbetet mot matsvinn hänger tätt ihop med klimatpåverkan från livsmedel, eftersom mer matsvinn leder till en högre total klimatpåverkan oavsett vad som serveras. I kommunens skolor var matsvinnet per matgäst 37,4 gram 2025, markant under genomsnittet för Sverige som ligger på 51 gram per person. Arbetet mot matsvinn redovisas närmare under cirkulär ekonomi kopplat till mål om att minska avfallet.

Uppföljning av kommunens avtal med Lyreco, som främst omfattar städ-, hygien- och kontorsprodukter, visar att 60 % av inköpen är av produkter som har någon miljömärkning. Särskilt hög är andelen inom städ och hygien, där städservice under en längre tid arbetat med att ställa om till miljövänligare produkter. Inköpen sker till stor del genom kommunens e-handelssystem vilket underlättar beställning av miljömärkta produkter och uppföljning av inköp. Genom att särskilt fokusera på vissa nyckelprodukter kan andelen miljömärkta inköp öka de kommande åren.

Under 2025 återbrukades 1678 artiklar, främst möbler och annan inredning, genom kommunens återbrukssystem. De återbrukade artiklarna motsvarar ett nyinköpspris på 3 400 000 kronor och beräknas ha minskat utsläpp med 75 ton koldioxidekvivalenter jämfört med nyinköp. Tillsammans står inköp av återbrukade möbler från leverantör och internt återbrukade möbler för ungefär en tredjedel av kommunens möbelanskaffning.

3.4 El och värme

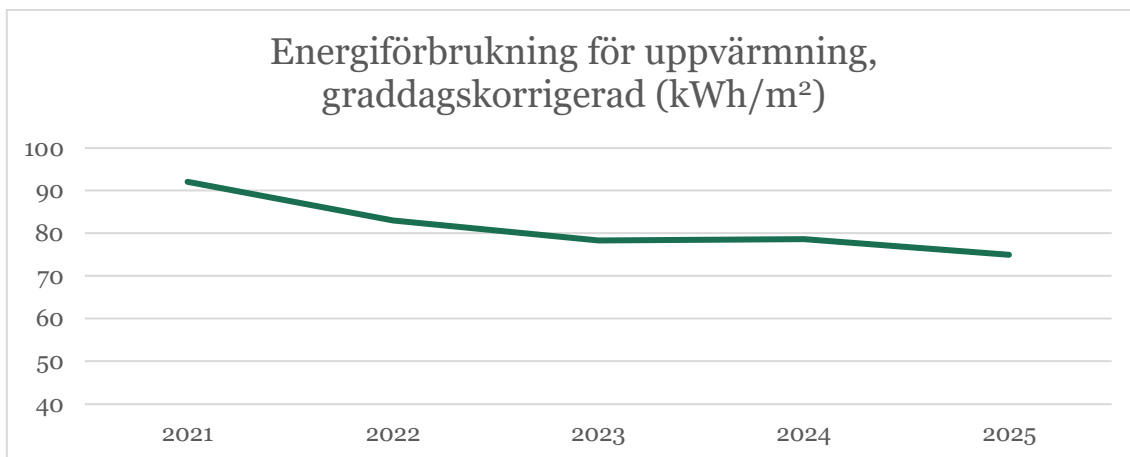
(Mål för el- och värme finns i förslaget till klimat- och energiplanen.)

Den graddagskorrigerade energianvändningen för uppvärmning av kommunens lokaler har minskat under året. Det har främst uppnåtts genom systematisk optimering av tekniska anläggningar, men även genom genomförda investeringar. Optimeringsarbetet följs upp löpande med månatliga analyser. Energianvändningen har nu nått en nivå där ytterligare reduktioner kräver mer omfattande åtgärder, vilka riskerar att bli ekonomiskt olönsamma.

Flera energieffektiviserande åtgärder har genomförts. Bland annat utbyte till LED-belysning på ett flertal objekt, byte av drivpaket i fläktaggregat, installation av maskiner för att underlätta användning av pooltacket på Kvarnbadet samt injustering av värmesystem. Under 2025 har den andra etappen av installation av solceller på Tellushuset tagits i drift, och solceller har installerats på Kommunförrådet vid Galgbacksvägen.

Det kommande EU-direktivet om byggnaders energiprestanda förväntas ställa nya krav och få stor betydelse för framtida prioriteringar inom arbetet med energieffektivisering. De exakta regelverken är under framtagande.

Värdskapet för energi- och klimatrådgivningen har från årsskiftet 2025/26 övergått till Vallentuna kommun. Samarbetsklustret har dessutom utökats och rådgivningen bedrivs nu gemensamt med Täby, Danderyd, Österåker, Vaxholm och Lidingös kommuner. Att värdskapet övergår till Vallentuna bör inte få stor påverkan på verksamheten, men ger kommunen en något större rådighet över utvecklingen av energi- och klimatrådgivningen. Under 2025 har energi- och klimatrådgivningen bland annat deltagit på företagsträffar, arrangerat en minimässa om energieffektiva värmesystem för småhus och erbjudit individuell rådgivning. Kommunen har även börjat med att låna ut energikassar med mätinstrument för energieffektivisering via biblioteken. Kassarna på alla kommunens tre bibliotek är ständigt utlånade vilket tyder på gott intresse.

Figur 7: Energiförbrukning för uppvärmning av kommunens lokaler.

3.5 Slutsatser och fortsatt arbete

Utvecklingen går åt rätt håll, men något långsammare än miljö- och klimatstrategins mål indikerar. De senaste årens mycket framgångsrika arbete med att minska utsläppen från kommunens egna fordon och upphandlade transporter samt öka återbruk av möbler visar att en snabb omställning är möjlig.

För att närma sig strategins målsättningar behöver kommunen förbättra styrningen av miljökrav i bygg- och anläggningsprojekt, med arbetet med transportupphandlingar som en ledstjärna. Kommunen behöver fortsätta förbättra förutsättningarna för fossilfria transporter genom att främja utbyggnad av laddinfrastruktur och utveckla gång- och cykelnätet. För korta resor finns det en stor potential att främst öka andelen gång- och cykelresor. För kommunens konsumtion behöver fler produktkategorier följas upp, liksom mat och drivmedel, för att synliggöra potentiella utsläppsminskningar. Ett ytterligare förbättringsområde är hur koldioxidupptag och kolinlagring ska hanteras i kommunens olika projekt.

4 Cirkulär ekonomi

Mål från miljö- och klimatstrategin

I Vallentuna kommun används resurser effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter nytvunna material. Det finns mycket goda möjligheter för invånarna till återbruk och återvinning. Kommunen är ett föredöme genom sitt arbete med avfallsminimering, återbruk och återvinning.

Delmål

Avfallsmängderna, både i Vallentuna kommun och inom kommunal verksamhet, ska minska med minst 20 procent från 2021 till 2032.

Minst 60 procent av det kommunala avfallet som samlas in i Vallentuna kommun ska återvinnas eller återanvändas år 2032.

Kommunen ska när det är möjligt ställa cirkulära krav i upphandlingar.

Farliga kemikalier ska i så stor utsträckning som möjligt fasa ut från kommunens verksamhet.

Regional utblick

Det finns flera regionala initiativ för att stärka den cirkulära ekonomin inom bland annat bygg och anläggning. Cirkulära initiativ drivs på av lagstiftning, men är fortsatt undantag snarare än regel på de flesta marknader.

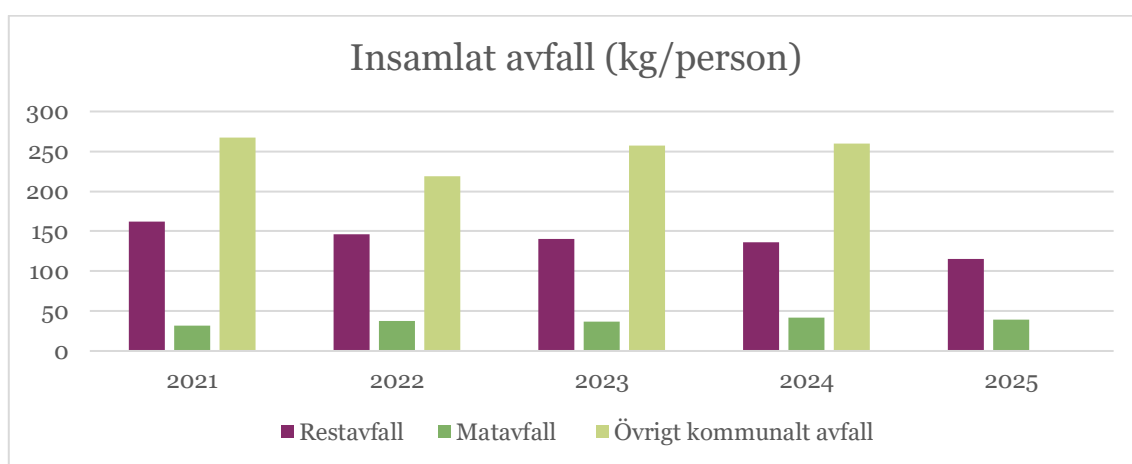
Plast i restavfallet leder till högre klimatpåverkande utsläpp, och därmed också högre kostnader för länets storskaliga fjärrvärmeproducenter när den förbränns. Mycket lite avfall deponeras, vilket historiskt har lett till höga utsläpp i Vallentuna. Ökad utsortering och minskad plastanvändning behövs för att få till cirkulära flöden.

Inom SÖRABs regionala avfallsplanesamarbete pågår arbete med att ta fram periodmål för 2027-2029, den näst sista perioden innan planen når sitt målår 2032. Införandet av fastighetsnära insamling som sker i hela Sverige kan få stor påverkan på utsortering och återvinning av avfall.

4.1 Minskade avfallsmängder

Mängden insamlat kommunalt avfall² i Vallentuna är lägre än avfallsplanens utgångsår 2021, men har en svagt ökande trend efter 2022. Mängden insamlat avfall ligger fortsatt i linje med målet att avfallsmängderna ska minska med 20 % till 2032, men för det krävs att avfallsmängderna minskar.

Statistiken för 2025 är ännu inte klar, men enligt förvaltningens prognos minskade restavfallet tydligt under året vilket är mycket positivt. Det insamlade matavfallet har ökat från 2021 till 2024, vilket sannolikt beror på bättre utsortering eftersom motsatt trend syns i restavfallet. Restavfallet har dock minskat mer än matavfallet har ökat, vilket tyder på en förbättrad sortering även av andra avfallstyper. Det övriga kommunala avfallet (till exempel förpackningsavfall, grovavfall och farligt avfall) har varit någorlunda konstant de senaste åren, bortsett från en lägre mängd 2022. Även där kommer statistik för 2025 senare.

Figur 8: Insamlat avfall per person. Siffrorna för 2025 är en prognos.

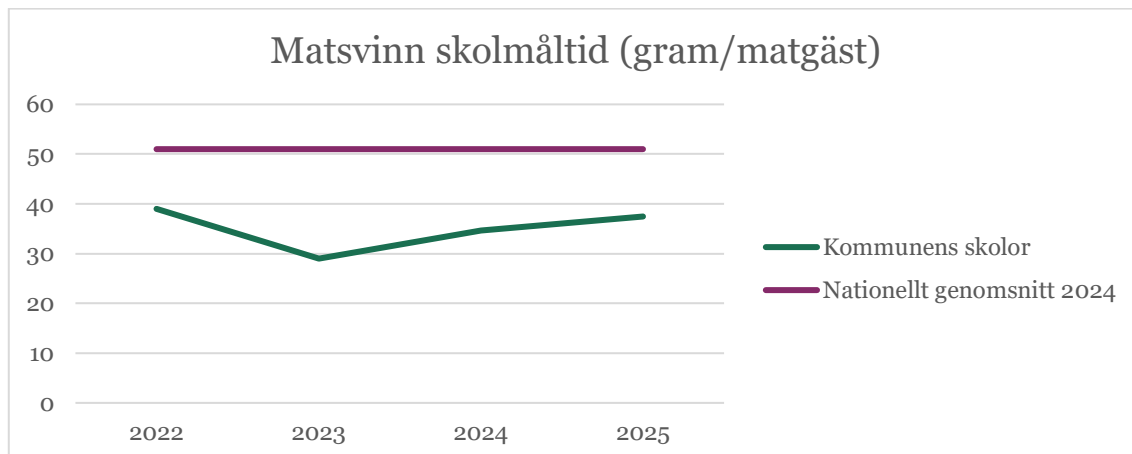
Under hösten genomförde två av Socialförvaltningens verksamheter ett pilotprojekt för att minska avfallsmängderna med stöd av medarbetare på Teknik- och fastighetsförvaltningen och Kommunledningskontoret. Projektet utgick från en beprövad metod från Göteborgsregionen. Medarbetarna fick själva fundera på vilka avfall som uppstår i verksamheten och ta fram åtgärder för att minska avfallet. På båda verksamheterna genomfördes flera åtgärder, till exempel utbyte av engångsprodukter till flergångsprodukter och nya rutiner mot matsvinn.

I kommunens skolor har matsvinnet varit lågt under flera år, 2025 var matsvinnet per matgäst 37,4 gram. Det är markant under genomsnittet för Sverige som ligger på 51 gram per matgäst (figur 9). Sedan 2024 mäter även kommunens egna särskilda boenden för äldre matavfallet. Årets mätning visade på en tydlig minskning av matavfallet, men resultat skiljer sig kraftigt mellan Väsbygården och Korallen vilket tyder på att mätningen behöver förfinas. Skillnaderna kan också bero på variationer i noggrannhet vid sortering av avfall.

Matsvinnet i förskolan, skolan och på äldreboenden beror sällan på att det lagas för mycket mat, utan på att matgästen av olika anledningar inte äter upp maten. Under året har en ny metod för mätning av matsvinn testats. Matgästerna sorterade sitt matsvinn efter orsak: "Hann inte äta upp", "Inte min smak" eller "Tog för mycket". Resultatet visar att mest matsvinn kommer från "Tog för mycket" och "Hann inte äta upp".

² Kommunalt avfall är sedan 2020 benämningen på det som tidigare kallades hushållsavfall

Åtgärder för att minska matsvinn fokuserar framåt på trivsel vid måltiden, lugn och ro, tillräcklig tid, att äta upp maten, påverka attityder och öka kunskap kring, portionsstorlekar, tallriksmodellen och mättnadskänsla, samt gemensam förståelse för vikten av att minska matsvinn. Pågående arbete omfattar utveckling av tillgängliga lärmiljöer i matsalar, samverkan med skola och elevråd samt pedagogiskt material om skolmåltiden som del av undervisningen.

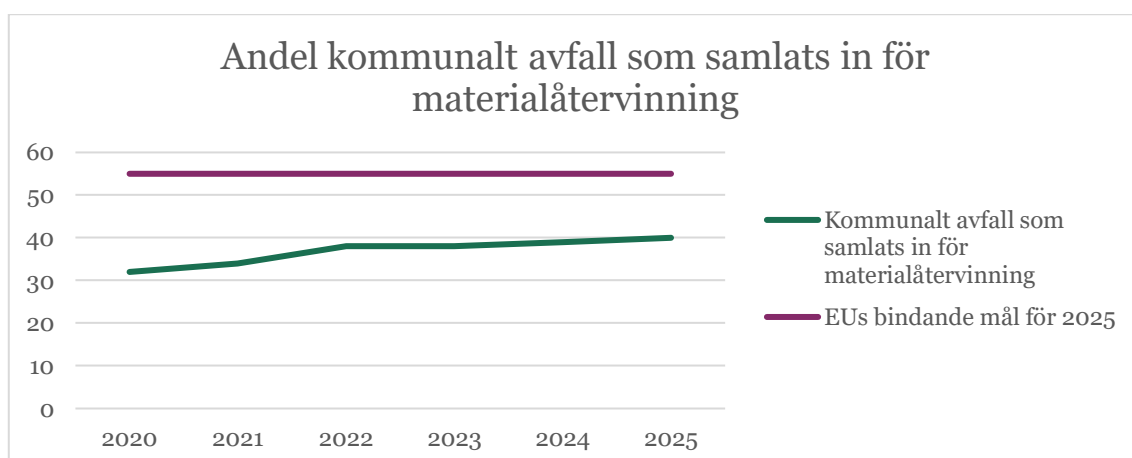

Figur 9: Matsvinn från skolmåltiden.

4.2 Ökad återvinning

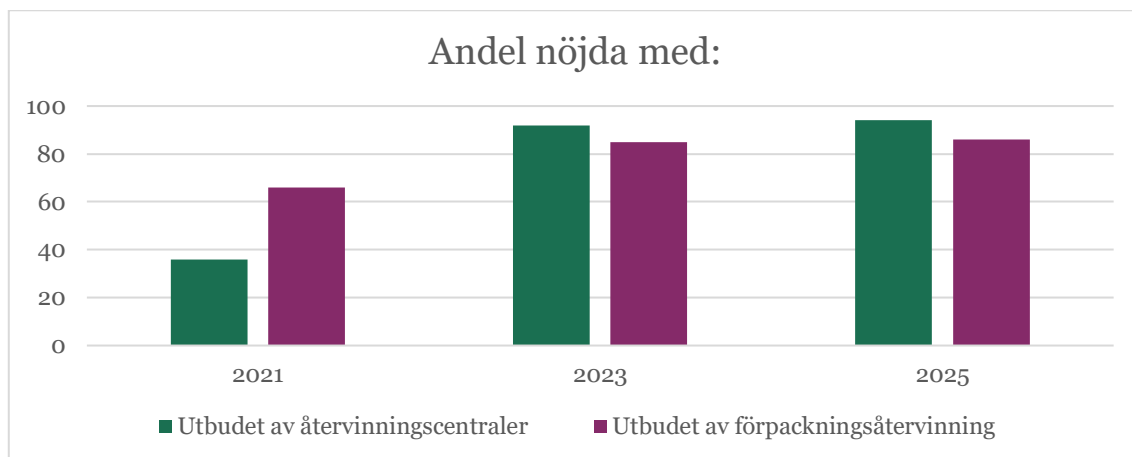
Andelen insamlat kommunalt avfall som går till materialåtervinning ökar, men i långsam takt. Prognosen för 2025 är 40 %, vilket är klart under EU:s bindande mål om 55 % återvinning till 2025 (figur 8). Med nuvarande trend nås inte målet om 60 % till materialåtervinning 2032.

Det kommande införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar förväntas bidra till en ökad återvinningsgrad. I dagsläget förväntas fastighetsnära insamling av förpackningar införas i kommunen 2028. Det är senare än lagkravet om fastighetsnära insamling som gäller från den 1 januari 2027. Erfarenheter från andra kommuners införande är att mängden restavfall minskar med 30 till 40 procent och att källsorteringsgraden blir mycket hög. De kommuner i Sverige som ligger i topp när det gäller materialåtervinning har alla haft fastighetsnära insamling under en lång tid. Ett lyckat införande av fastighetsnära insamling är kommunens viktigaste åtgärd för att öka återvinningen.

Figur 10: Andel kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning.

Efter invigningen av Returparken har nöjdheten hos invånarna med möjligheterna att återvinna i kommunen ökat kraftigt. Av över hundra kommuner i medborgarenkäten 2025 har Vallentuna näst högst andel som tycker att utbudet av återvinningscentraler i kommunen är bra! Motsvarande siffra innan invigningen av Returparken var tredje sämsta kommun. Även nöjdheten vid besök ligger högt. Förutsättningarna för en ökad källsortering är därmed goda när det gäller grovavfall.

Figur 11: Andel nöjda med utbudet av återvinningscentraler och platser för förpackningsåtervinning (SCB medborgarenkäten).

Kommunen behöver säkerställa att alla kommunala verksamheter med avfall har möjlighet att sortera. Under 2025 så hade 70 % av kommunens verksamheter tillgång till källsortering i minst sex fraktioner. Nästa steg är att genomföra en fördjupad inventering per fastighet för att bedöma förutsättningarna för att utöka antalet fraktioner.

4.3 Cirkulära krav i upphandling

Kommunen har genom ADDA (SKR:s upphandlingsföretag) ett avtal för återbrukade möbler som används i hög utsträckning. Avtalet kompletterar kommunens egen återbrukstjänst för möbler och skapar ett bredare utbud. Kommunen behöver för framtida upphandlingar inventera var det kan finnas möjlighet att ställa cirkulära krav och bidra till att etablera cirkulära marknader.

4.4 Kemikalier

Kommunen har under 2025 tagit fram en ny rutin för kemikaliehantering utifrån gällande lagar och föreskrifter för att hantera en av revisionens avvikelser. Ett viktigt steg i rutinen är att bedöma de kemikalier som används i verksamheten och överväga om det går att ersätta dem med en annan produkt. Under 2026 följs verksamheternas kemikaliehantering upp inom miljöledningssystemet för att säkerställa att avvikelsen från 2025 är hanterad.

4.5 Slutsats och fortsatt arbete

Som tidigare nämnt så är en lyckad implementering av fastighetsnära insamling en mycket viktig åtgärd för att öka återvinningsgraden av det insamlade avfallet i Vallentuna. Att restavfallet redan har en nedåtgående trend är positivt.

Erfarenheter från pilotprojektet och andra kommuner visar på möjlighet att med relativt enkla åtgärder minska avfallsmängderna. Arbete med att minska avfall på kommunens verksamheter kan även fungera som föredöme för resten av Vallentuna för att minska avfallsmängderna i stort. Kommunen behöver samtidigt se till att alla verksamheter har möjlighet till sortering av avfall enligt lag. Skolornas framgångsrika arbete mot matavfall behöver fortsätta och andra kommunala verksamheter med matsservering kan lära av deras arbete.

Kommunen har länge haft linjen att upphandlingar ska ställa cirkulära krav när så är möjligt. I takt med att allt fler cirkulära lösningar etableras är det särskilt viktigt att kommunen ställer cirkulära krav för att bidra till att etablera cirkulära marknader.

5 Natur, landskap och vatten

Mål i miljö- och klimatstrategin

Växt- och djurlivet i Vallentuna kommun är livskraftigt med en hög biologisk mångfald såväl på land som i vatten. Kommunen bevarar och förstärker biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur, samt kompenserar för förluster av dessa med målet att ha en nettopositiv utveckling. Värdefulla natur- och kulturmiljöer förvaltas och skyddas för att säkra värdena för kommande generationer - och tillgängliggörs där det är lämpligt för besökare.

Delmål

Vid kommunens planering och exploatering ska skadelindringshierarkin tillämpas.

Kommunens natur- och vattenvård ska inriktas på att restaurera och stärka biologisk mångfald.

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer bedriva en aktiv bekämpning av invasiva främmande arter.

Kommunen ska bevara och stärka den gröna infrastrukturen med dess värdekärnor och ekologiska spridningssamband.

Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag i Vallentuna kommun ska förbättras.

Regional utblick

En kontinuerlig förlust av biologisk mångfald pågår i länet. Exploateringar, hög avverkningstakt av äldre skog och minskad areal jordbruksmark driver den negativa utvecklingen tillsammans med de pågående klimatförändringarna. En utmaning är att områden med värdefull natur tenderar att bli allt mer isolerade från andra naturområden. För att vända utvecklingen behöver arbetet med skydd och skötsel av natur kraftigt öka, fler våtmarker anläggas och restaureras, skogsbruket bli mer varierat och odlingslandskapet utvecklas och bevaras.

Länets sjöar och vattendrag är allvarligt påverkade av övergödning, sjösänkningar, uträtningar av vattendrag och annan fysisk påverkan. Det pågår ett aktivt åtgärdsarbete i länet, som lett till minskad övergödning. Ett stort exploateringstryck och klimatförändringar gör det dock utmanande att skapa en positiv utveckling för länets sjöar och vattendrag.

5.1 Biologisk mångfald

Under 2025 genomfördes en naturvärdesinventering av stora delar av den mark som kommunen äger för att ge kommunen ett bättre kunskapsunderlag för exempelvis fysisk planering och skötselplaner. Totalt inventerades drygt 1660 hektar, främst av bostadsnära natur, arrende till betesmark och friluftsliv.

Sammanfattningsvis hyser kommunens mark en stor variation av biotoper, stor restaureringspotential och många områden med höga naturvärden. Det finns höga värden kopplade till kontinuitetsskogar, skogsbackar, småbiotoper, betesmarker från historiska odlingslandskapet samt några våtmarker. Det finns många tidigare betesmarker som är både möjliga och motiverade att restaurera.

Inom inventeringen påträffades två biotoper av högsta naturvärde: kalkbarrskogen vid Olhamra norr om Angarnsvägen och en ängs- och betesmark med backsippa vid Hammarbacken. Det identifierades även 40 stycken biotoper med högt naturvärde samt över 200 med påtagligt eller visst naturvärde. Kopplat till kalkbarrskogen rekommenderar Calluna som genomfört inventeringen att skogsområdet norr om Angarnsvägen mellan Vallentuna IP och Olhamra skyddas som naturreservat.

Kommunen har under 2025 etablerat en ny beteshage i Hammarbacken. Området var på väg att växa igen, vilket hade varit ett stort hot mot backsippan och övriga naturvärden, och var därför högst prioriterat att få betat. Kommunen har även etablerat en ny beteshage i Stora Karby på en ängs- och betesmark med högt naturvärde där aspsly och aspträd har röjts bort för att återskapa den öppna karaktären. Ytterligare en betesmark har anlagts av kommunen i Björkby-Kyrkviken, mellan våtmarksparken och Vallentunasjön, för att hålla strandkanten öppen och därigenom gynna både biologisk mångfald och rekreativa värden.

Under 2025 har kommunen genom övergripande analys undersökt särskilt värdefull grönstruktur med fokus på barr- och lövskogsmiljöer samt undersökt arter av särskild betydelse för kommunen. Dessa analyser kan bidra både som kunskapsunderlag för biologisk mångfald och grönstruktur men också i prioritering av kommunens naturvårdsinriktade skötsel.

Kommunen kommer under 2026 att ta fram en ny skötselplan. Utifrån den kommer kommande miljöredovisningar att följa upp hur många naturvärdesobjekt som får en målinriktad naturvårdsskötsel.

I Vallentuna är 2,3 % av kommunens yta skyddad natur, vilket är jämförelsevis lågt mot liknande kommuner. En större del av kommunens arbete för att bevara och stärka biologisk mångfald och skydda värdefulla naturmiljöer behöver därför ske på oskyddad mark.

Kommunens arbete med biologisk mångfald sker även inom bebyggda områden. Av totalt knappt 60 hektar gräsyta på kommunal mark är drygt 43 hektar (72 %) ängsmark eller högvuxen gräsyta vilket gynnar den biologiska mångfalden. Arbete pågår med att förbättra kommunikationen om varför ytor sköts på ett särskilt sätt för att motverka ett ovärdat intryck.

Under hösten delades kommunens miljöstipendium ut för arbete med att sprida kunskap om hur trädgårdsskötsel kan stärka den biologiska mångfalden.

5.2 Invasiva arter

Invasiva arter är ett hot mot den biologiska mångfalden. I naturvärdesinventeringen söktes särskilt efter 15 invasiva arter, varav 9 hittades. De vanligast förekommande invasiva arterna är

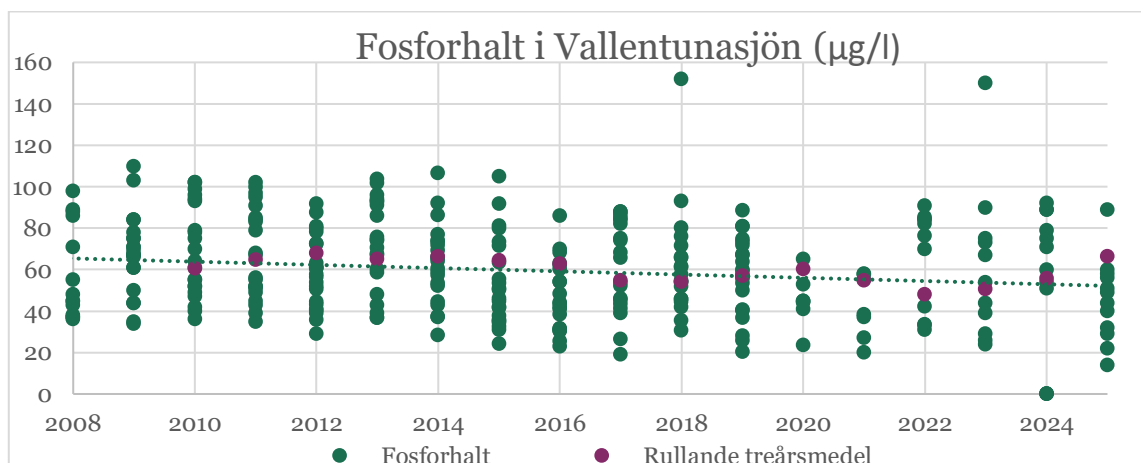
kanadensiskt gullris och blomsterlupin, vilka har noterats utgöra stora bestånd på de platser där de förekommer. Det pågår en insats mot invasiva arter i Brottby genom bete av får.

5.3 Vattenkvalitet

Vallentunasjön har betydande problem med intern belastning, där fosfor cirkulerar från sedimenten. Fosforhalten är en viktig indikator på övergödning. Målet är att hålla fosforhalten under 38 µg/l för att sjön ska ha god ekologisk status. Fosforhalten varierar mycket mellan åren, på grund av väder och vind, och har de senaste åren varierat mellan 42 och 73 µg/l (Figur 12). Den långsiktiga trenden är det viktiga och sjöns vattenkvalitet har blivit mycket bättre sedan 1970-talet.

Reduktionsfiske i Vallentunasjön pågår årligen och gav 2025 fångst av 10 ton vitfisk vilket är i nivå med tidigare år. Positiva observationer senaste åren är att vattnet varit klarare tidigt på våren än förut, samt att större mängder bottenvegetation har observerats, vilket är positivt för vattenkvalitén.

Sommaren 2025 lämnades 19 abborrar in för analys av diverse miljögifter. Värdena är acceptabla för alla ämnen, i jämförelse med gränsvärdena i EU:s förordning som reglerar halter i fisk som får säljas kommersiellt. Fisk från Vallentunasjön bör därmed kunna konsumeras med måtta, utan andra restriktioner än de försiktighetsmått som Livsmedelsverket förordar generellt för insjöfisk.

Figur 12: Fosforhalt i Vallentunasjön. Varje prick motsvarar ett provtagningstillfälle. Diagrammet illustrerar hur fosforhalten varierar under och mellan år. Den streckade linjen är en trendlinje och visar på en minskande fosforhalt. Målvärde för god status är under 38 µg/l.

Arbete med tillståndsansökan för lågflödesmuddring pågår i Vallentunasjön pågick under 2025 och en ansökan har nu skickats in. Upphandling av muddringsförsök i Ullnasjön och eventuellt ytterligare mindre sjöar pågår fram till april 2026. Syftet med upphandling och försök är att dels etablera lokal driftsentreprenör, dels testa tekniska lösningar för att öka muddringens räckvidd och avvattningsmetoder, för att säkerställa effektiv drift i större skala i Vallentunasjön.

Även arbete för att förbättra andra vattenförekomster har pågått under 2025. Inom LOVA-projektet Åkerströmmen pågår uppsökande vattenrådgivning för att få till stånd fler vattenvårdsåtgärder, bättre dränering samt en modern förvaltning. Även hästhållare erbjuds rådgivning för att förbättra hanteringen av gödsel och därmed minska övergödningen. Det pågår även utredningar av dagvattenåtgärd vid Gustavs udde och vattenvårdsåtgärder i Ormstaån.

5.4 Tillgängliggöra natur- och kulturmiljöer

Arbetet med att utveckla friluftslivet tillsammans med värdefulla kulturmiljöer pågår. En handlingsplan håller på att tas fram för friluftslivet i kommunen och pågår parallellt med framtagandet av en rörelsestrategi. Handlingsplanen för friluftsliv omfattar kartläggning av naturmiljöer och styrdokument, identifiering av brister i friluftsutbudet, samt utveckling av aktiviteter och koncept för prioriterade fokusområden.

I syfte att utveckla utbudet av friluftsområden i kommunen pågår ett projekt för utveckling av Gustavs Udde till en än mer levande och attraktiv plats att besöka. För inkludering och ökad delaktighet av platsen har medborgardialoger genomförts under året. Målet är att skapa en plats som nyttjas av fler och som främjar spontanaktiviteter samt erbjuder gemensamma ytor för bad, båtliv och rörelse.

I syfte att utveckla natur- och kulturlandskapet vid Arkils Tingstad pågår ett projekt där en lättillgänglig plan för både lokalbefolkning och besökare. Under året har ett vindskydd byggts och en ny grillplats iordningsstälts. Likaså har upprustning av en bod gjorts liksom bygget av spänger och en utkiksplats påbörjats. Dialog med skolor och föreningar kring nyttjande av boden har inletts. Platsen förväntas invigas under första halvåret 2026.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit fram konceptet gröna entréer för att lyfta och skapa tillgängliga, sociala och trygga miljöer som välkomnar människor i friluftslivet. Målet är att främja rörelse, rekreation och estetisk trivsel genom gröna, funktionella och inspirerande målpunkter. Några platser som identifierats för etablering av kommunens första gröna entréer är Vallentuna IP, Arkils Tingstad och Gävsjödalen.

I syfte att ändra dragningen av Roslagsleden har dialog med flera markägare genomförts under hösten. Arbetet kommer innebära nya avtal, fastställande av sträckor samt att eventuella åtgärdsbehov fastställs.

5.5 Slutsatser och fortsatt arbete

Kommunen har under 2025 skaffat sig flera nya kunskapsunderlag som kan lägga grunden för fortsatt planering, skötsel och utveckling av naturområden. Utveckling av arbetet med skadelindringshierarkin i både planering och projekt är en nyckel för att stärka den biologiska mångfalden.

Det finns många möjliga synergier mellan arbetet med tillgängliggörande av naturmiljöer och arbetet för att stärka biologisk mångfald som behöver tas till vara. Förbättrad vattenkvalitet, varsam hantering av värdefulla miljöer och stärkande av den biologiska mångfalden skapar ofta attraktiva närmiljöer för Vallentunabor. Friluftslivet behöver samtidigt ta hänsyn till naturvärden och undvika negativ påverkan på värdefulla miljöer.

6 Bilaga: Nyckeltal

Klimatet	2021	2022	2023	2024	2025
Växthusgasutsläpp i Vallentuna kommun (ton CO ₂ -ekv/person)	2,5	2,26	2,21
Växthusgasutsläpp från transporter i Vallentuna kommun (ton CO ₂ ekv/person)	1,52	1,34	1,32
Andel av kommunens fordon som kör på fossilfritt drivmedel	62	75
Utsläpp från kommunens fordon (gram CO ₂ /km)	...	225	206	150	78
Andel fossiloberoende personbilar i Vallentuna kommun (inräknat dieslbilar godkända för HVO100)	16,5	19,9	22,1	25,1	...
Andel transportintensiva avtal med krav på fossilfria transporter (helt; delvis)	38; 23
Antal publika elbilsladdpunkter (normal; snabb)	27; 2	57; 2	56; 2
Andel nöjda med utbudet av gång- och cykelvägar	69,8	...	74,2	...	76,4
Andel nöjda med möjligheterna att på ett enkelt sätt använda kollektivtrafiken för vardagliga resor	66	...	71,6	...	75,3
Andel nöjda med möjligheterna att på ett enkelt sätt använda kollektivtrafiken för fritidsaktiviteter	51	...	66	...	67
Andel bygg- och anläggningsavtal med krav på fossilfri bränsleanvändning (helt; delvis)	0; 33
Andel bygg- och anläggningsavtal med uppdragsspecifika miljökrav	44
Skolmåltidens klimatpåverkan från livsmedelsinköp (kg CO ₂ -ekv/kg livsmedel)	...	1,9	1,8	1,8	1,8
Skolmåltidens klimatpåverkan från livsmedelsinköp, avvikelse från genomsnitt Hanteragruppen (kg CO ₂ -ekv/kg livsmedel)	...	-0,1	...	-0,2	-0,2
Energiförbrukning för uppvärmning (graddagskorrigerad förbrukning kWh/m ²)	...	83	78	79	75
Energiförbrukning på Vallentuna IP och Kvarnbadet (MWh)	...	2052	2100	2010	2075

Cirkulär ekonomi	2021	2022	2023	2024	2025
Mängd kommunalt avfall (kg/person)	461	403	434	438	...
Restavfall som inte eftersorteras (kg/person)	154	134	129	126	115 (prognos)
Matavfall (kg/person)	32	38	37	42	39 (prognos)
Andel kommunala enheter som källsorterar i minst 6 fraktioner	...	51	66	66	70
Matsvinn från skolmåltid (gram/matgäst)	...	39	29	34,6	37,4
Matavfall från särskilt boende för äldre i egen regi (kg/mån)	250	209
Andelen kommunalt avfall till materialåtervinning	34	38	38	39	40
Andelen nöjda med utbudet av återvinningscentraler	36	...	92	...	94
Andelen nöjda med utbudet av förpackningsinsamling	66	...	85	...	86
Antal förmedlade produkter i Palats	1678

Natur, landskap, vatten	2021	2022	2023	2024	2025
Areal restaurerad mark (ha)	5,7
Andel gräsyta på kommunal mark med gynnande skötsel för biologisk mångfald	72
Andel skyddad natur	2,3	2,3	2,3	2,3	...
Antal naturvärdesobjekt på kommunal mark med målinriktad naturvårdskötsel
Vattenkvalitet i Vallentunasjön, totalfosfor i ytvatten (mikrogram/liter). Målhalt för god status: 38	...	60	61	71	44
Vattenkvalitet i Garnsviken, totalfosfor i ytvatten (mikrogram/liter). Målhalt för god status: 34	...	57	55	52	79
Andel positiva till utbudet av friluftsområden i kommunen	90	...	90

Vallentuna kommun
186 86 Vallentuna
08-587 850 00
kommun@vallentuna.se
www.vallentuna.se